

การประเมินความเสี่ยงทุจริต
ปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๕

องค์การบริหารส่วนตำบลหนองหาด
อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช

๑. ความหมายของการทุจริต ปัจจัยที่นำไปสู่การทุจริต และการประเมินความเสี่ยงการทุจริต

ความหมายของการทุจริต

“ทุจริตในภาครัฐ” หมายความว่า ทุจริตต่อหน้าที่หรือประพฤติมิชอบในภาครัฐ “ทุจริตต่อหน้าที่” หมายความว่า ปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติอย่างใดในตำแหน่งหน้าที่ หรือปฏิบัติ หรือละเว้นการปฏิบัติอย่างใดในพฤติการณ์ที่อาจทำให้ผู้อื่นเชื่อว่ามีตำแหน่งหรือหน้าที่นั้น หรือใช้อำนาจในตำแหน่งหรือหน้าที่ ทั้งนี้ เพื่อแสวงหาประโยชน์ที่มีควรได้โดยชอบสำหรับตนเองหรือผู้อื่น หรือกระทำการอันเป็นความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรมตามประมวลกฎหมายอาญาหรือตามกฎหมายอื่น

“ประพฤติมิชอบ” หมายความว่า การใช้อำนาจในตำแหน่งหรือหน้าที่อันเป็นการฝ่าฝืนกฎหมาย ระเบียบ คำสั่ง หรือมติคณะรัฐมนตรี ที่มุ่งหมายจะควบคุมดูแลการรับการเก็บรักษา หรือการใช้เงินหรือทรัพย์สินของแผ่นดิน

ปัจจัยที่นำไปสู่การทุจริต จะประกอบไปด้วย ๓ ปัจจัยหลัก ดังนี้

๑. Pressure/Incentive แรงกดดันหรือแรงจูงใจ ซึ่งอาจจะมาจากความยากจน ความจำเป็นต้องใช้เงิน การติดการพนัน การทำผลงานที่ต้องการให้บรรลุเป้าหมาย หรืออาจเกิดจากความต้องการส่วนตัว อยากเลียนแบบคนอื่น เช่น ใช้ของแบรนด์เนม ใช้จ่ายฟุ่มเฟือย เป็นต้น

๒. Opportunity โอกาส ซึ่งเกิดจากช่องโหว่ของระบบต่างๆ คุณภาพการควบคุมภายในขององค์กรมีจุดอ่อน

๓. Rationalization การหาเหตุผลสนับสนุนการกระทำ หมายถึง จิตใต้สำนึกของคนรู้ว่าอะไรดี อะไรไม่ดี แต่เมื่อมีแรงกดดัน มีโอกาสที่จะทำทุจริต ก็จะหาเหตุผลสนับสนุนหลอกตัวเอง หลอกผู้อื่นว่าไม่ผิด

การประเมินความเสี่ยงการทุจริต

วัตถุประสงค์หลักของการประเมินความเสี่ยงการทุจริต เพื่อให้องค์กรมีมาตรการ ระบบ หรือแนวทางในการบริหารจัดการความเสี่ยงของการดำเนินงานที่อาจก่อให้เกิดการทุจริต ซึ่งเป็นมาตรการป้องกันการทุจริตเชิงรุก ที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งจะช่วยเป็นหลักประกันในระดับหนึ่งว่า การดำเนินการขององค์กรจะไม่มี การทุจริต หรือในกรณีที่พบกับการทุจริตที่ไม่คาดคิดที่จะประสบกับปัญหาน้อยกว่าองค์กรอื่น หรือหากเกิดความเสียหายขึ้นก็จะเป็นความเสียหายที่น้อยกว่าองค์กรที่ไม่มีการนำเครื่องมือประเมินความเสี่ยงมาใช้ในการประเมินความเสี่ยงด้านการทุจริต การออกแบบและการปฏิบัติงานตามมาตรการควบคุมภายในที่เหมาะสม จะช่วยลดความเสี่ยงด้านการทุจริต ตลอดจนการสร้างจิตสำนึกและค่านิยมในการต่อต้านการทุจริตให้แก่บุคลากรขององค์กร ถือเป็น การป้องกันการเกิดการทุจริตในองค์กรที่สำคัญด้วยเช่นกัน

๒. เกณฑ์การประเมินโอกาสและผลกระทบความเสี่ยงการทุจริต

การประเมินความเสี่ยงด้านการทุจริต เป็นการประเมินโอกาส (Likelihood) ที่จะเกิดขึ้นของ เหตุการณ์ที่เป็นสาเหตุของความเสี่ยงการทุจริต และการประเมินผลกระทบ (Impact) ที่เกิดจากเหตุการณ์ นั้นๆ โดยมีการประเมินทั้งเชิงปริมาณ หรือประเมินในเชิงคุณภาพ โดยขั้นตอนการประเมินนี้จะช่วยให้สามารถ ตัดสินใจให้ความสำคัญ (Prioritize) ได้ว่า ความเสี่ยงใดควรจัดการก่อนหรือหลัง

ตารางแสดงเกณฑ์การประเมินโอกาสความเสี่ยงการทุจริต

ระดับ	โอกาสที่จะเกิด	คำอธิบาย	
		เชิงปริมาณ	เชิงคุณภาพ
๕	สูงมาก	๕ ครั้ง/ปี	มีโอกาสในการเกิดเกือบทุกครั้ง/เกิดขึ้นเป็นประจำ
๔	สูง	๔ ครั้ง/ปี	มีโอกาสในการเกิดค่อนข้างสูงหรือค่อนข้างบ่อย
๓	ปานกลาง	๓ ครั้ง/ปี	มีโอกาสเกิดบางครั้ง
๒	น้อย	๒ ครั้ง/ปี	มีโอกาสเกิดแต่นานๆครั้ง
๑	น้อยมาก	๑ ครั้ง/ปี	มีโอกาสเกิดขึ้นยาก

ตารางแสดงเกณฑ์การประเมินผลกระทบความเสี่ยงการทุจริต

ผลกระทบด้านกลยุทธ์

ระดับ	ผลกระทบ	ความเสียหาย
๕	สูงมาก	มีผลกระทบต่อเป้าหมายขององค์กรในระดับสูงมาก
๔	สูง	มีผลกระทบต่อเป้าหมายขององค์กรในระดับสูง
๓	ปานกลาง	มีผลกระทบต่อเป้าหมายบางอย่างขององค์กร
๒	น้อย	มีผลกระทบต่อเป้าหมายขององค์กรเล็กน้อย
๑	น้อยมาก	แทบไม่มีผลกระทบต่อเป้าหมายขององค์กรเลย

ผลกระทบด้านการดำเนินงาน

ระดับ	ผลกระทบ	มูลค่าความเสียหาย
๕	สูงมาก	มีผลกระทบต่อกระบวนการและการทำงานรุนแรงมาก
๔	สูง	มีผลกระทบต่อกระบวนการและการทำงานขึ้นรุนแรง
๓	ปานกลาง	มีการชะงักอย่างมีนัยสำคัญต่อการทำงาน
๒	น้อย	มีผลกระทบเล็กน้อยต่อการทำงาน
๑	น้อยมาก	ไม่มีการชะงักของกระบวนการทำงาน

ผลกระทบด้านการเงิน

- กรณีความรุนแรงวัดเป็นตัวเงินได้

ระดับ	ผลกระทบ	มูลค่าความเสียหาย
๕	สูงมาก	มากกว่า ๑๐๐,๐๐๑ บาทขึ้นไป
๔	สูง	มากกว่า ๕๐,๐๐๑ บาท แต่ไม่เกิน ๑๐๐,๐๐๐ บาท
๓	ปานกลาง	มากกว่า ๑๐,๐๐๑ บาท แต่ไม่เกิน ๕๐,๐๐๐ บาท
๒	น้อย	มากกว่า ๕,๐๐๑ บาท แต่ไม่เกิน ๑๐,๐๐๐ บาท
๑	น้อยมาก	ไม่เกิน ๕,๐๐๐ บาท

- กรณีความรุนแรงที่ไม่สามารถวัดเป็นตัวเงินได้

ระดับ	ผลกระทบ	มูลค่าความเสียหาย
๕	สูงมาก	มีการสูญเสียชีวิตและทรัพย์สินจำนวนมาก
๔	สูง	มีการบาดเจ็บสาหัสถึงขั้นพักงาน สูญเสียทรัพย์สิน
๓	ปานกลาง	มีการบาดเจ็บถึงหยุดงาน
๒	น้อย	มีการสูญเสียทรัพย์สิน บาดเจ็บพอสมควร
๑	น้อยมาก	มีการสูญเสียทรัพย์สินเล็กน้อย ไม่มีการบาดเจ็บ

ผลกระทบด้านการปฏิบัติตามระเบียบ/กฎหมาย

ระดับ	ผลกระทบ	มูลค่าความเสียหาย
๕	สูงมาก	มีผลกระทบต่อเป้าหมายขององค์กรสูงมาก
๔	สูง	มีผลกระทบต่อเป้าหมายขององค์กรสูง
๓	ปานกลาง	มีผลกระทบต่อเป้าหมายบางอย่างขององค์กรบ้าง
๒	น้อย	มีผลกระทบต่อเป้าหมายขององค์กรเล็กน้อย
๑	น้อยมาก	แทบไม่มีผลกระทบต่อเป้าหมายเลย

วิเคราะห์ระดับความเสี่ยง

หมายถึง สถานะของความเสี่ยงที่ได้จากการประเมินโอกาสและผลกระทบของแต่ละปัจจัยเสี่ยงมีค่าเชิงปริมาณโดยพิจารณาจากผลคูณของระดับโอกาสที่จะเกิดความเสี่ยง (Likelihood) กับระดับความรุนแรงของผลกระทบ (Impact) ของความเสี่ยงแต่ละสาเหตุ (โอกาส x ผลกระทบ) หรือ $D = L \times I$ กำหนดเกณฑ์ไว้ ๔ ระดับ ดังนี้

$$\text{ระดับความเสี่ยง} = \text{โอกาสในการเกิดเหตุการณ์ต่างๆ} \times \text{ความรุนแรงของเหตุการณ์ต่างๆ} \\ (\text{Likelihood} \times \text{Impact})$$

ตารางแสดงระดับของความเสี่ยง (Degree Of Risk)

ระดับ	ระดับความเสี่ยง	ช่วงคะแนน
๑	ความเสี่ยงระดับสูงมาก (Extreme Risk : E)	๑๖ - ๒๕
๒	ความเสี่ยงระดับสูง (High Risk : H)	๑๐ - ๑๕
๓	ความเสี่ยงระดับปานกลาง (Moderate Risk : M)	๖ - ๙
๔	ความเสี่ยงระดับต่ำ	๑ - ๕

ตารางการแบ่งเป็น ๔ ระดับ สามารถแสดงเป็น Risk Profile แบ่งพื้นที่เป็น ๔ ส่วน (๔ Quadrant) ในการแบ่ง

ระดับความเสี่ยง	คะแนนระดับความเสี่ยง	การยอมรับความเสี่ยง	การแสดงสีสัญลักษณ์
ต่ำ (Low)	๑-๕ คะแนน	ยอมรับความเสี่ยง ไม่ต้องควบคุมความเสี่ยง	สีเขียว
ปานกลาง (Medium)	๖-๙ คะแนน	ยอมรับความเสี่ยง แต่มีมาตรการควบคุมความเสี่ยงที่ต้องไม่ให้ความเสี่ยงเคลื่อนย้ายไปยังระดับที่ยอมรับไม่ได้	สีเหลือง
เสี่ยงสูง (High)	๑๐-๑๕ คะแนน	ไม่สามารถยอมรับความเสี่ยงได้ มีมาตรการลดความเสี่ยงเพื่อให้อยู่ในระดับที่ยอมรับได้	สีส้ม
เสี่ยงสูงมาก (Extreme)	๑๖-๒๕ คะแนน	ไม่สามารถยอมรับความเสี่ยงได้ จำเป็นต้องเร่งจัดการความเสี่ยงให้อยู่ในระดับที่ยอมรับได้ทันที โดยมีมาตรการลดความเสี่ยงและประเมินซ้ำหรือถ่ายโอนความเสี่ยง หรือหลีกเลี่ยงความเสี่ยงเหล่านั้น	สีแดง

๓. การวิเคราะห์ความเสี่ยงการทุจริตและมาตรการจัดการ

องค์การบริหารส่วนตำบลขอนแก่นแบ่งการประเมินความเสี่ยงทุจริต เป็น ๒ ด้าน คือ ด้านการทุจริตที่เกิดจากคน และด้านการทุจริตที่เกิดจากระบบงานและ/หรือกระบวนการ

แหล่งความเสี่ยง	เหตุการณ์ความเสี่ยง	มาตรการควบคุมที่มีอยู่	ประเมินความเพียงพอของมาตรการควบคุมที่มีอยู่จากผลวิเคราะห์ระดับความเสี่ยงที่คงเหลืออยู่			มาตรการและการดำเนินการในการบริหารจัดการความเสี่ยงที่คงเหลือเพิ่มเติม	ผู้รับผิดชอบ
			โอกาส(L)	ผลกระทบ(I)	ความรุนแรง (LxI)		
๑.บุคลากร	บุคลากรบางคนอาจมีพฤติกรรมที่ทุจริต	-กฎ ระเบียบ ข้อบังคับที่เกี่ยงข้อง -การสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการประเมินความเสี่ยงทุจริต	๒	๔	๑๒	จัดฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างความรู้ในระเบียบกฎหมายในการปฏิบัติ และสร้างความตระหนักในการป้องกันการทุจริต	กองการเจ้าหน้าที่
๒.ระบบงานและ/หรือกระบวนการ	ระบบการจัดการข้อร้องเรียนการทุจริตอาจยังขาดประสิทธิภาพ ไม่มีแนวปฏิบัติที่ชัดเจนเพียงพอ	มีการกำหนดนโยบายการป้องกันการทุจริตและหลักเกณฑ์การรับเรื่องร้องเรียนเจ้าหน้าที่มีพฤติกรรมส่อไปในทางทุจริต	๓	๔	๑๒	จัดทำนโยบายการแจ้งข้อร้องเรียนและเบาะแส และแนวปฏิบัติการจัดการเรื่องร้องเรียนการทุจริตและประพฤติมิชอบ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินการ	สำนักองค์การบริหารส่วนตำบล